

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง"

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 21 ตุลาคม 2537

กีฬา วัฒนธรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจ

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

การแข่งขันกีฬา Asian Games ครั้งที่ 12 จบสิ้นลงเมื่อวันอาทิตย์ที่ 16 ตุลาคม 2537 ด้วยความผิดหวังของประชาชนชาวไทย ทั้งนี้เนื่องจากทีมนักกีฬาไทยสามารถคว้าเหรียญทองได้เพียงเหรียญเดียวเท่านั้น โดยที่ก่อนหน้านี้สมาคมกีฬาต่างๆ ต่างพากันประโคมข่าวกึ่งโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับความสามารถของกองทัพนักกีฬาไทย จนประชาชนคนไทยมีความคาดหวังเกินกว่าความเป็นจริงเป็นอันมาก

ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา แม้ว่าประเทศไทยจะมีการเติบโตทางเศรษฐกิจ ในอัตราค่อนข้างสูง แต่ความก้าวหน้าทางด้านการกีฬามีไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อวัดจากความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ มิพักต้องกล่าวถึงการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ซึ่งทีมนักกีฬาไทยไม่เคยประสบความสำเร็จในการแข่งขันเหรียญทองเลย แม้แต่การแข่งขันภายในภูมิภาคอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งไทยเคยครองความเป็นหนึ่งเมื่อครั้งที่ยังเป็น SEAP Games ก็ต้องสูญเสียตำแหน่งผู้นำเมื่อ SEAP Games แปรเปลี่ยนเป็น SEA Games โดยที่อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์เข้าร่วมการแข่งขันด้วย

ไทยเข้าร่วมการแข่งขัน Asian Games ครั้งที่ 3 ในปี 2501 แต่เพิ่งได้เหรียญทองครั้งแรกในการแข่งขันครั้งที่ 4 ในปี 2505 ณ ประเทศอินโดนีเซีย (2 เหรียญ) เฉพาะการแข่งขันครั้งที่ไทยเป็นเจ้าภาพเท่านั้นที่สามารถไขว่คว้าเหรียญทองได้มาก ดังเช่นการแข่งขันครั้งที่ 5 ปี 2509 (12 เหรียญ) ครั้งที่ 6 ปี 2513 (9 เหรียญ) และครั้งที่ 8 ปี 2521 (11 เหรียญ) หลังจากนั้นไทยได้เหรียญทองเพียง 1-3 เหรียญ

ในการแข่งขัน Asian Games ครั้งที่ 12 นี้ หากจัดลำดับประเทศตามจำนวนเหรียญทองที่ได้รับ ไทยจะอยู่ในลำดับที่ 15 แต่การพิจารณาความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการแข่งขันจากจำนวนเหรียญทองเพียงประเภทเดียว อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสถานการณ์กีฬาของประเทศต่างๆ ได้ โดยที่บางประเทศอาจไม่มีสถานการณ์กีฬาที่แข็งแกร่ง แต่อาจได้เหรียญทองเพียงเพราะมีนักกีฬาที่มีความสามารถสูงเฉพาะบุคคลเท่านั้น ดังนั้น จึงควรพิจารณาเหรียญรางวัลที่ได้รับทั้งหมด หากยอมรับเกณฑ์ดังกล่าวนี้ไทยจะอยู่ในลำดับที่ 9 ซึ่งดีกว่ามาเลเซีย

ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม และพม่า แต่ด้อยกว่าอินโดนีเซีย แต่ถ้ายึดถือจำนวนเหรียญทองในการจัดลำดับ ไทยจะอยู่ในตำแหน่งที่ต่ำกว่ามาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ (ดูตารางที่ 1)

หนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ (ฉบับวันจันทร์ที่ 17 ตุลาคม 2537) รายงานข่าวว่า เหรียญทองที่ไทยได้จากกีฬา Asian Games ครั้งที่ 12 นี้ต้องจ่ายในราคาแพงถึง 23 ล้านบาท ในขณะที่อินโดนีเซียจ่าย 26 ล้านบาทต่อเหรียญ และมาเลเซีย 10 ล้านบาทต่อเหรียญ รายงานจ่ายดังกล่าวนี้ครอบคลุมเฉพาะแต่ค่าใช้จ่ายในการเตรียมทีมนักกีฬา โดยที่มีได้คลุมถึงเงินรางวัลที่อัดฉีดให้แก่นักกีฬา

เอเชียนเกมส์ 11 ครั้งแรกถูกรวบงำโดยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้ว่าภาพลักษณ์ของเอเชียนเกมส์ครั้งที่ 12 จะแปรเปลี่ยนไปในแง่ที่มีประเทศในเอเชียกลางที่เดิมเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพโซเวียตเข้าร่วมในการแข่งขันครั้งนี้ แต่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้วางเหรียญทองเป็นว่าเล่น เหรียญทองของสาธารณรัฐประชาชนจีน (137 เหรียญ) เกาหลีใต้ (63 เหรียญ) และญี่ปุ่น (59 เหรียญ) รวมกันแล้วมีจำนวนถึง 77% ของจำนวนเหรียญทองทั้งหมด (337 เหรียญ) ในขณะที่คาซัคสถาน (Kazakhstan) อุซเบกิสถาน (Uzbekistan) เติร์กเมนิสถาน (Turkmenistan) เกอร์กิสถาน (Kyrgyzstan) และตาจิกิสถาน (Tajikistan) ได้เหรียญทองรวมกันเพียง 36 เหรียญ คิดเป็น 10.7% ของจำนวนเหรียญทองทั้งหมด

ประชาชนญี่ปุ่นพากันผิดหวังไม่แตกต่างจากประชาชนชาวไทย เพราะญี่ปุ่นไม่สามารถแย่งชิงตำแหน่งที่สองได้ กระนั้นก็ตาม แม้ญี่ปุ่นจะได้เหรียญทองน้อยกว่าเกาหลีใต้ แต่เมื่อพิจารณาเหรียญรางวัลทั้งหมดที่ประเทศทั้งสองได้รับ ญี่ปุ่นมีคะแนนรวมเหนือกว่าเกาหลีใต้ (ดูตารางที่ 1)

ญี่ปุ่นเคยครองความเป็นจ้าวในกีฬาเอเชียนเกมส์จวบจนเอเชียนเกมส์ครั้งที่ 9 เมื่อสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าร่วมแข่งขันในปี 2525 ณ นครนิวเดลี ประเทศอินเดีย สาธารณรัฐประชาชนจีนก็ครองความเป็นหนึ่งนับแต่นั้นมา

การเติบโตด้านการกีฬาของเกาหลีใต้นับเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจยิ่ง เกาหลีใต้มีปมด้อยในข้อที่เคยตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เกาหลีใต้พยายามวิ่งไล่กวตญี่ปุ่นในทางเศรษฐกิจ จนประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง ครั้นแล้วเกาหลีใต้อีกหันมาวิ่งไล่กวตญี่ปุ่นในด้านการกีฬาก็บ้าง เมื่อเกาหลีใต้เป็นเจ้าภาพเอเชียนเกมส์ครั้งที่ 10 ในปี 2529 เกาหลีใต้ได้เหรียญทองถึง 93 เหรียญ น้อยกว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนเพียงเหรียญเดียว ในขณะที่ญี่ปุ่นได้เหรียญทองเพียง 58 เหรียญ ในเอเชียนเกมส์ครั้งที่ 11 ณ นครปักกิ่งในปี 2533 เกาหลีใต้อยังคงครองอันดับสอง โดยได้เหรียญทอง 54 เหรียญ เทียบกับญี่ปุ่น 38 เหรียญ นับตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา ญี่ปุ่นกลับเป็นฝ่ายที่ต้องวิ่งไล่กวตเกาหลีใต้ ไม่เฉพาะแต่ในเอเชียนเกมส์และโอลิมปิก

หากยังรวมถึงการแข่งขันฟุตบอลโลกด้วย ณ บัดนี้ ทั้งสองประเทศต่างแย่งชิงกันเป็นเจ้าภาพฟุตบอลโลกในปี 2545

การแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศมิได้เป็นเฉพาะเวทีที่นานาประเทศใช้แสดงผลานภาพทางด้านกีฬาเท่านั้น หากยังเป็นสนามประลองยุทธระหว่างประเทศที่ต่างอุดมการณ์ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจอีกด้วย การแย่งชิงตำแหน่งเจ้าโอลิมปิก ระหว่างค่ายเสรีประชาธิปไตยกับค่ายคอมมิวนิสต์ก่อนปี 2532 นับเป็นอุทาหรณ์อันดี กล่าวโดยทั่วไปแล้ว ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศมักเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาและยุโรปตะวันตก เมื่อญี่ปุ่นประสบความสำเร็จอย่างงดงามในการเป็นเจ้าภาพกีฬาโอลิมปิกในปี 2507 ญี่ปุ่นสามารถประกาศศักดาในการแข่งขันกีฬาหลายต่อหลายประเภท ชัยชนะในด้านการกีฬาของญี่ปุ่นส่วนสำคัญเป็นผลพวงจากความก้าวหน้าในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในทำนองเดียวกัน เมื่อเกาหลีใต้เริ่มแสดงอัจฉริยภาพด้านการกีฬาในเอเชียนเกมส์ปี 2529 ก็เป็นเวลาเกาหลีใต้เปลี่ยนสถานะเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICs) แล้ว

ประเทศที่ยากจนมักจะไม่ประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ หากประชาชนส่วนใหญ่ยังมีรายได้ไม่พอประทังชีวิต เวลาเกือบทั้งหมดย่อมต้องเสียไปกับการแสวงหารายได้ เวลาวางสำหรับการเล่นกีฬาย่อมไม่มี และฐานะการคลังของรัฐบาลไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมกิจกรรมด้านการกีฬา ด้วยเหตุตั้งนี้เอง ประเทศที่ประสบความสำเร็จด้านการกีฬาจึงต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอสมควร

อย่างไรก็ตาม แม้ฐานะทางเศรษฐกิจจะเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น แต่หาใช่เงื่อนไขที่พอเพียงไม่ ในบรรดากลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย (Asian NICs) เฉพาะเกาหลีใต้และไต้หวันเท่านั้นที่ประสบความสำเร็จ ในขณะที่ฮ่องกงและสิงคโปร์ไม่สู้ประสบความสำเร็จนัก (ดูตารางที่ 2) ส่วนสำคัญเป็นเพราะประเทศทั้งสองมีประชากรน้อย เนื่องจากมีฐานะไม่แตกต่างไปจากนครรัฐ (City State)

ขนาดของประเทศ ซึ่งวัดจากจำนวนประชากร นับเป็นตัวแปรสำคัญอีกตัวหนึ่งที่มีผลต่อฐานะตำแหน่งในการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ ประเทศที่มีประชากรมาก ย่อมมีโอกาสในการคัดเลือกนักกีฬาได้มากกว่าประเทศที่มีประชากรน้อย ดังกรณีของสาธารณรัฐประชาชนจีนและอินโดนีเซีย แต่ขนาดของประเทศก็ยังไม่สามารถให้อรรถาธิบายได้อย่างหมดจด เพราะประเทศที่มีประชากรมาก ดังเช่นอินเดียและปากีสถาน ก็ไม่ประสบความสำเร็จในการแข่งขัน (ดูตารางที่ 2)

นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการกีฬาและการเสริมสร้างสุขภาพของประชาชนน่าจะเป็นคำอธิบายที่ดีกว่าขนาดของประเทศ ในบรรดาประเทศผู้นำด้านการกีฬาใน

อาเซียน ไม่ว่าจะเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ล้วนแล้วแต่มีนโยบายการกีฬาที่แจ่มชัดและเอาจริงเอาจัง แม้สาธารณรัฐประชาชนจีนจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีต่อกว่าเกาหลีใต้และญี่ปุ่น แต่มีความได้เปรียบในด้านฐานประชากรที่กว้างขวางกว่า ประกอบกับความมุ่งมั่นในการส่งเสริมการกีฬา ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นยักษ์ใหญ่ด้านการกีฬาในเอเชีย ข้อที่พึงสังเกตก็คือ ประเทศสังคมนิยมมีนโยบายการกีฬาที่เอาจริงเอาจังมากกว่าประเทศอื่นใด การที่คาซัคสถานและอุซเบกิสถานสามารถยึดครองตำแหน่งที่ 4 และ 5 ในการแข่งขันเอเชียนเกมส์ครั้งที่ 12 นี้ นับเป็นอุทาหรณ์อันดี (ดูตารางที่ 1)

ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นโยบายของรัฐบาลด้านการกีฬา และขนาดของประเทศ ซึ่งวัดจากจำนวนประชากร นับเป็นตัวแปรสำคัญที่ใช้อธิบายความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ ดังเห็นได้จากการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ครั้งที่ 12 นี้ ทั้งนี้มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ประเทศที่รุดหน้าทางเศรษฐกิจ ดังเช่นญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียจำนวนประชากรต่อ 1 เหรียญรางวัลที่ได้รับมีค่าต่ำกว่า 1 ล้านคน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือฐานประชากรน้อยกว่า 1 ล้านคนก็สามารถทำให้ได้เหรียญรางวัลแล้ว (ไม่ว่าจะเป็นเหรียญทอง เหรียญเงิน และเหรียญทองแดง) ในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่รุ่นที่สอง (Second-Generation NICs) มาเลเซียอาศัยฐานประชากร 1 ล้านคนในการได้ซึ่งเหรียญรางวัลหนึ่งเหรียญ ในขณะที่ไทยต้องอาศัยฐานประชากร 2.3 ล้านคนในการได้ซึ่งเหรียญรางวัลจำนวนเดียวกัน เมื่อเทียบกับ 4.9 ล้านคนในกรณีของฟิลิปปินส์ และ 7.1 ล้านคนในกรณีของอินโดนีเซีย (ดูตารางที่ 3)

ด้วยเหตุที่สาธารณรัฐประชาชนจีนค่อนข้างด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจเมื่อเทียบกับญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ จึงต้องอาศัยฐานประชากรสูงถึง 4 ล้านคนในการได้ซึ่งเหรียญรางวัลหนึ่งเหรียญ เทียบกับ 11.9 ล้านคนในกรณีของปากีสถาน และ 40.2 ล้านคนในกรณีของอินเดีย ทั้งๆที่ฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันไม่มากนัก แสดงให้เห็นว่า ความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการส่งเสริมการกีฬามีผลอย่างสำคัญต่อความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ (ดูตารางที่ 3)

การกีฬาเป็นเรื่องของวัฒนธรรม ความอ่อนด้อยในด้านกีฬาของคนไทย ประกอบกับความอ่อนด้อยของนักเรียนไทยในการแข่งขันความรู้ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ระหว่างประเทศ สะท้อนให้เห็นว่า ในขณะที่สังคมเศรษฐกิจไทยเจริญรุดหน้า ฐานทางวัฒนธรรมและปัญญากำลังฝ่อ

ตารางที่ 1

การจัดลำดับประเทศตามจำนวนเหรียญทองและคะแนน
ในการแข่งขันกีฬา Asian Games ครั้งที่ 12 พ.ศ.2537

ประเทศ	เหรียญรางวัล				คะแนนดิบ	
	ทอง	เงิน	ทองแดง	รวม	คะแนน	ลำดับที่
1. สาธารณรัฐประชาชนจีน	137	92	60	289	655	1
2. เกาหลีใต้	63	53	63	179	358	3
3. ญี่ปุ่น	59	68	80	207	393	2
4. คาซัคสถาน	25	26	26	77	153	4
5. อุซเบกิสถาน	10	10	19	40	69	5
6. อิหร่าน	9	9	8	26	53	7
7. ใต้หวัน	7	12	24	43	69	5
8. อินเดีย	4	3	15	22	33	10
9. มาเลเซีย	4	2	13	19	29	11
10. กาตาร์	4	1	5	10	19	13
11. อินโดนีเซีย	3	12	11	26	44	8
12. ซีเรีย	3	3	1	7	16	15
13. ฟิลิปปินส์	3	2	8	13	21	12
14. คูเวต	3	1	5	9	16	15
15. ไทย	1	11	13	25	38	9
16. ซาอุดีอาระเบีย	1	3	5	9	14	18
17. เติร์กเมนิสถาน	1	3	3	7	12	20
18. มงโกเลีย	1	2	6	9	15	17
19. เวียดนาม	1	2	0	3	7	22
20. สิงคโปร์	1	1	5	7	10	21
21. ฮองกง	0	5	7	12	17	14
22. ปากีสถาน	0	4	6	10	14	18

หมายเหตุ เหรียญทอง = 3 คะแนน เหรียญเงิน = 2 คะแนน
เหรียญทองแดง = 1 คะแนน

ตารางที่ 2

ความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจและจำนวนประชากร
กับความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ครั้งที่ 12
ปี 2537

ประเทศ	รายได้ประชาชาติต่อหัว (เหรียญอเมริกัน)	จำนวนประชากร (ล้านคน)	จำนวนเหรียญทองที่ได้รับ ใน Asian Games 12
1. สาธารณรัฐประชาชนจีน	470	1,162	137
2. ญี่ปุ่น	28,190	125	59
<i>Asian NICs</i>			
3. เกาหลีใต้	6,790	44	63
4. ใต้หวัน	8,790	21	7
5. ฮองกง	15,360	6	0
6. สิงคโปร์	15,730	3	1
<i>Second-Generation NICs</i>			
7. มาเลเซีย	2,790	19	4
8. ไทย	1,840	58	1
9. อินโดนีเซีย	670	184	3
10. ฟิลิปปินส์	770	64	3
<i>ประเทศอื่น ๆ</i>			
11. อินเดีย	310	884	4
12. ปากีสถาน	420	119	0

ที่มา ข้อมูลรายได้ประชาชาติต่อหัวและจำนวนประชากรเป็นข้อมูลปี 2535 จาก *World Development Report 1994*

ตารางที่ 3
จำนวนประชากรต่อหนึ่งเหรียญรางวัล
การแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ครั้งที่ 12
ปี 2537
(ล้านคน)

ประเทศ	จำนวนประชากร ต่อ 1 เหรียญรวม	จำนวนประชากร ต่อ 1 เหรียญรวม
1. สาธารณรัฐประชาชนจีน	4.0	8.5
2. ญี่ปุ่น	0.6	2.1
<i>Asian NICs</i>		
3. เกาหลีใต้	0.2	0.7
4. ไต้หวัน	0.5	3.0
5. ฮองกง	0.5	-
6. สิงคโปร์	0.4	3.0
<i>Second-Generation NICs</i>		
7. มาเลเซีย	1.0	4.8
8. ไทย	2.3	58.0
9. อินโดนีเซีย	7.1	61.3
10. ฟิลิปปินส์	4.9	21.3
<i>ประเทศอื่น ๆ</i>		
11. อินเดีย	40.2	221.0
12. ปากีสถาน	11.9	-

ที่มา คำนวณจากตารางที่ 1 และ 2